

הַלְבוֹת שֶׁבֶת סִימָן רֵצֵם שׁ שׂא

ביאורים ומוספים

אין נראה שנשים חייבות בה, כיון שהיא מצוה בפני עצמה ואינה ממצות חשבת, והיא מצוה עשה דרבנן שחזמן גרמא שנשים פטורות ממנה.

(6) וכן אם יש לו לפני סעודה שלישית לחם שלם ופרוסה, כתב בבית הל' לעיל (סי' רצ"א ס"ד ד"ה ולפחות) שיבצע את השלם בסעודה שלישית ואת הפרוסה יניח למלוח מלכה, כיון שסעודות השבת חשובות יותר מסעודת מלוח מלכה, שלא כמו שיש הטועים בזה.

[משנ"ב ס"ק ג]

לומר פיוטים ונמירות אחר הקדלה.

(7) וכן כתב לעיל (סי' רצ"ג ס"ק א) בשם המדרש, שצריך ללוות את השבת הנקראת כלה מלכתא בשירות ותשבחות.

סימן שׂא

באיזה כלים מקר לצאת בשבת ואיזה מהם אסורים

[משנ"ב ס"ק א]

למהר"ך לר"ח אחר עסקי' ואף כהל' אין לפסע פסיעה גסה¹, ודנוטל' אחר מחמשי-מאות מקאור עיניו², אלא דבשבת איכא נמי אסורא³.

(1) ולחץ מפני הגשמים, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"א סי' נח) שמוחר, שכלשון הסמ"ק (סי' רפ"א) אל ירחץ בשביל חפציו להרחיץ, נראה שיעקר האיטור הנלמד מן הכתוב "ממצא חפצך" הוא כשרץ לצורך עסקי, אלא שחז"ל חסידו למור על כל ריצה משום שנראית כאילו רץ להרחיץ, ולכן כשרץ מפני הגשמים, שריצה זו שונה מכל הריצות ויכיר לכל שאין זו ריצה של חול ויש בה תועלת וצורך המותר בשבת, אין איסור בדבר [ומה שהותר לרחץ לצורך מצוה, הוא אף אם לא ניכר מתוך ריצתו שרץ לצורך מצוה].

ובמנחת שבת (על קצושי' סי' צ ס"ק ג) כתב, שבכל מקום שאם ילך בדרכו יהיה לו צער, הן מחמת שיש ברחוב כלבים נובחים או מחמת הגשם והרוחות וכל כיוצא בזה, אפשר שמותר לפסע פסיעות נסות או לרחץ, שלא נאסרה הריצה והפסיעה הגסה אלא כשאפשר לו ללכת בדרכו בקלות ובלא צער, אולם במקום צער לא מזהר. מאידך, הגר"ח קניבסקי (קצית מלך שבת פכ"ד ה"ד) כתב, שאסור לרחץ בשבת אף מפני הגשמים.

(2) בשו"ע כתב שאין לרחץ בשבת, וברמ"א הוסיף שאפילו לפסע פסיעה גסה בשבת אסור. וכתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ה סי' יח) ששני מעשים שונים הם, שפסיעה גסה היא פסיעה הנדולה משיעור אמה, ואילו הריצה היא אפילו בפסיעות קטנות אלא שיעשה כן במהירות [ומקור מהפמ"ג א"א ס"ק א]. ולפי זה הוסיף (שם), שדברי המג"א [המבאיר במשנ"ב] ש"אף בחול אין לפסע פסיעה גסה המצויה על איסור הריצה, אינם במקומם הנכון, שהרי ריצה מותרת בחול כשאנו פוסע פסיעות גדולות, אלא יש לצינן על איסור הפסיעה הגסה המובא ברמ"א.

(3) ובסעם הדבר שאין מאור עיניו של אדם נוטל לחלוטין כשהולך חמש מאות פסיעות נסות, כתבו התוס' (תענית י, ב ד"ה פסיעה) שרק הפסיעה הראשונה נוטלת ממאור עיני האדם, ולא שאר הפסיעות, שכיון שכבר הורגל גופו בכך אין הן מויקות לו, ועוד, שגם אם נאמר שאף שאר הפסיעות נוטלות ממאור עיניו, מ"מ אין כל אחת מהן נוטלת אלא אחד מחמש מאות ממה שנשאיר לאחר הפסיעה שקדמה לה, שכיון שכל ההתחלות קשות, נמצא שהראשונה קשה מהשניה והשניה מהשלישית וכו', ולכן כל פסיעה נוטלת ממאור עיניו של אדם פחות מזה שקדמה לה. ובגמ' (ברכות מג, ב) מובא שתקנתו של מי שהלך פסיעה גסה היא להדריה בקדושה רבי שמשי, ונחלקו פוסקים בכותה הגמ', רש"י (שם ד"ה בקדושה) פירש שהכותה היא לשתיית כוס הקידוש בליל שבת, ואילו בטור (א"ח סי' רסט) הובא בשם רב נטרנאי שהכותה היא לתת מין הקידוש על העיניים. ובמהרש"א (חידושי אגדות שם) כתב שלא נהגו לתת בליל שבת מין הקידוש על העין, ומה שעושים כן בהבדלה אין זה אלא לחיוב מצוה ולא משום רפואה, אלא העיקר כמו שכתב רש"י שהרפואה היא שתיית היין. והמשנ"ב לעיל (סי' רצ"א ס"ק מח) כתב, שבהסתכלות על הנרות בשעת הקידוש יש משום סגולה לרפואת העיניים שבהו על ידי פסיעה גסה.

המשך במילואים עמוד 26

[משנ"ב ס"ק מ]

אפילו קבי שרי, דקא אין בנה משום מלאכה³⁸.

(38) אף שאפשר שכל מלאכתו של יום טוב מותרת משחשיכה, ביאר הגר"ש אדערברך (שולחן שלמה ס"ק יח, יוס"כ פ"א הע' כב), שמדובר בבין השמשות, והטעם שמותר להביא יין בזמן זה לצורך הלילה אף שעדיין אינו לילה הוא מכיון שלא החמירו בבין השמשות בדבר שאינו מלאכה אלא הכנה בלבד, מאידך, הגר"ש וואזנר (לקט ה' י"ט עמ' כח) כתב, שאפילו בלילה לא הותר לעשות מלאכה עד הקידוש של היום הבא, אלא שלגבי נשים נהגו שמותרות הן במלאכה בליל יו"ט שני משעה שהקדל שאליו הן שייכות אמרו 'ברכ' והתחילו להתפלל, ורק לפני אנשים, שבהם לא נאמר מנהג זה, כתב המשנ"ב כאן שלא הותר להם אלא להביא יין, אך לא לעשות מלאכה.

[שעה"צ ס"ק נח]

אך נדקדים שם מקצתן קצת³⁹.

(39) הא"ר (ס"ק כב) כתב בשם פסקי תוספות, שמותר להביא יין מיום טוב לחבית לאחר שאמרו הקהל 'ברכו', אף אם לא התפלל וגם לא אמר 'ברוך המבדיל', כיון שאין איסור אלא משום הכנה, ודבריו צריכים ביאור, שהרי במצאי יו"ט ראשון אין הבדלה כלל, ומה שייך לומר 'ברוך המבדיל', ונראה שזהו כוונת השעה"צ שהדברים מנוגמים קצת, ולכן תיקן במשנ"ב את הלשון וכתב 'וכן לא קידש'.

סימן ש

שיסודר שלחנו במוצאי שבת

[משנ"ב ס"ק א]

לפסע מפה על שלחנו דרך קבדו¹ וכו', סמוך לערב².

(1) לענין פריסת המפה לכבוד השבת, כתב לעיל (סי' רס"ב ס"ק ד) שתישאר פרוסה עד אחרי ההבדלה, ולכן אם הסיר את המפה לאחר ההבדלה, יש לשוב ולפרוסה לכבוד סעודת מלוח מלכה (ספר כירור הלכה אות ד).

(2) ואם האריך בסעודה שלישית ומשכה עד הלילה, כתב הא"ר (ס"ק א) שאינו צריך לאכול עד סעודת מלוח מלכה, וכתב המטה אפרים (סי' תרב סמ"ז), שיוכין במחשבתו שתעלה לו הסעודה הזו גם לסעודת מלוח מלכה, והוסיף באלף למטה שם (ס"ק יח), שכיון שעל פי רוב נמשכת סעודה שלישית עד הלילה, לכן יש תלמידי חכמים שאינם נזהרים בסעודת מלוח מלכה, ומסתפקים באכילת מיני תרגומא או פירות לאחר ההבדלה. אמנם בתורת שבת (ס"ק א) ובתהלה לדוד (סי"א) כתבו, שאינו יוצא בזה ידי חובה. והקפ החיים (ס"ק יא) כתב, שעל פי הסוד צריך לעשות סעודה רביעית בפני עצמה.

[משנ"ב ס"ק ב]

דקשם שצריך לכבד השבת³ וכו', יותר מתצות⁴ וכו', כי אם מסעודת מלוח מלכה⁵ וכו', דאי אפשר לו לקדם פלס⁶.

(3) ואף במצאי יו"ט, נהג החזו"א (טעמא דקרא בסוף הספר הנהגות והוראות מהחזו"א אות יח) לאכול סעודת 'מלוח מלכה'.

(4) דין זה נלמד מדברי השערי תשובה (ס"ק א) בשם האריז"ל, שאין לומר ידיו במצאי שבת עד אחרי חצות, כיון שעד חצות יש עדיין קדושת שבת, וכן בן איש חי (שנה ב' פ' יצא אות כז) למד דין זה מדברי האריז"ל.

(5) ומטעם זה כתב הפמ"ג (א"א ס"ק א) לענין חיוב נשים במלוח מלכה, שראוי גם להן לאכול סעודה זו, שהרי אבר זה [הנכסרי] אינו נהנה אלא מסעודה זו, אך הביא שהמג"א (ס"ק א) ציין לסי' רצ"א, וביאר הפמ"ג שכונת המג"א, שדקא בסעודה שלישית נשים חייבות, אבל אין חייבות בסעודת מלוח מלכה. מאידך המחצית"ש כתב, שאפשר לבאר בכינת המג"א שנשים חייבות בסעודה זו, כמו שכתב שם (ס"ק יא) לגבי חיוב נשים בסעודה שלישית, שלכל דיני שבת איש ואשה שרים, וכן כתב הכף החיים (ס"ק ב) שנשים חייבות בסעודה זו.

מאידך, התורת שבת (ס"ק א) כתב, שאף על פי שכל הטעמים שאמרו על סעודה זו שייכים גם בנשים, היינו ליווי השבת והנאת העצם, אך למעשה

הלכות שבת סימן רצט ש שא עז באר הגולה

סי'ב כל מוצאי־שבת כל הקארות, ומי שפוגע בו ולשקתה ממנו ותרפא מקל תחליצו (כל ב.). ולא ראיתי למנהג זה. ועין לעיל סימן רסג, מי שמוסיף מחל על הקדש אם מתר לוטר לאחר שהקדיל לעשות לו קלאקה:

ש שישדר שלחנו במוצאי שבת, ובו סעיף אחד:

א *לעולם (א) יסדר אדם (ב) [א] שלחנו במוצאי־שבת (ב) כדי ללוות (א) את השבת, אפלו אינו צריך אלא לכונן:

שא באיזה כלים מתר לצאת בשבת ואיזה מהם אסורים, ובו נ"א סעיפים:

א (א) אין לרוץ בשבת באלא־אסורן הוא לזכר מצוה, בגין לבית־הקנסת או פיוצא בו: הגה (ב) ואסור לסע

שערי תשובה

[א] שלחנו, עכ"ט. וכתב בסמ"ח בשם מהרש"א באגרות שבת דף קט דטוב לעשות דבר קדוש למו"ש, דבני סעודה באופי נפשה ולא משירם, וב"ב הרפ"ע באלפסי דשא דר' אבוק לזרזי לכה הוא דעבד, ע"ש. וכתב בשם תלמידי הארי שהנפיש וזכה איזה הולכת לזמיר עד אחר סעודת מו"ש, לזן אין ראוי להתעסק בטלאקה שאינה אכלגפש עד אחר סעודת מו"ש, ע"ש, וגם כתב שמי שא"א לו לאכל פת לפחות יאכל פת כסנין, ויבין ללוות השבת ולהשאיר ברכה בסעודת חל וזאיר להם קדשת שבת. וכתב בשם מהר"מ זמזא בהשוכה סימן ל שקבל בשם הארי וצ"ל שאסור לומר חיי במי"ש עד שיעברו מצות לילה, כי עד מצות יש קדשת שבת, ע"ש. ועין בא"ר בשם טליה, מי שמפסיק מבני נטרס להכין סעודה זו לאתרים, גם חלור דיינס ומאמרים השקיים לסעודה זו, ע"ש:

באר היטב

פרשת וישלח. פתב הרשפ"א בהשוכה: מה ראוי חז"ל שקבעו לקרף על האור כמו"ש מטעם שהיה תחלת ברייתו, יותר משאר ברייתו, זה כיום פלוני וזה כיום פלוני: תשובה, לפי שפאסר בשבת ובמירוש חזר להטור, פאלו נתפוש; ומשום כך מברכין עליו ביו"ב, מפני שפיהם באסר ועתה נעשה הטר: (א) שלחנו. מי' בפריסת מפה על השלחן ושאר מינים הנותנים אצלו בצריכת השלחן משום כבוד שבת, ותזמירות זמר אחר הבדלה, עין ט"ו. ויהיה לזכר מן מאכל שבת אלו יזכר אף שהוא בלוק, ובזמנו שפאסרין כ"כ בסעודה ג' שאין יכולים לאכל במו"ש, ויזכיר לקנאה בפרות, מ"א. ובא"ז כתב: שמעתי שאם ממשיך הסעודה ג' עד לאחר תשקה א"צ לאכל עוד סעודה ד' במו"ש:

משנה ברורה

נפש (נ) יצשה כמו שכתב בנרקי־משה בשם אור ורוצ, וכן איתא בזהר (פ' במדבר) שלא להדליק נר עד אחר סדר קדשה: אכל סנן הפנסת מתר להדליק נר אחר שהבדיל בהפלה או אמר זכור המבדיל בין קדש לחל, (ג) משום כבוד העבוד שיושבין בחשף. וטלחיל הנר שרי לכלי עלמא מ"א. ולהביא נר ביום־טוב שני (ד) אחר שחשקה, אף שלא התפלה ערן וגם לא קדש, אפלו הכי שרי, דהא אין בזה משום מלאכה⁽³⁾ רק משום הכנה מיום־טוב לחברו, ויכין שנתקדש היום שרי. מהרי"ל (ה) היה מקפל השלית שלו בכל מוצאי־שבת כדי להתעסק במצוה מיד: (א) יסדר אדם שלחנו וכו'. הניח, (ב) לקרס מפה על שלחנו דרך כבוד⁽⁴⁾, וכן שאר דברים הנהיגים אצלו בצריכת השלחן, אכל אינו מחיב לבשל תבשילין ולהכין יותר ממה שצריך לאכל. (ב) ומשמע בנקרא דקבע סעודה זו על הפת לכתחלה, כמו בשאר סעודות של שבת, (ג) וגם משמע דטוב לכתחלה להדר אוהה בקשור או בשאר תבשילין אם יש לו. ואם אין לו, או שחושש לאכילה נסה, בגין בקיץ שמאחרין בזמנו לאכל הסעודה שלישית סמוך לערב⁽⁵⁾, וקנאה במזונות או על־ל־בנים בפרות: (ב) כדי ללוות וכו'. דקשם שצריך לכבד השבת⁽⁶⁾ בכניסתה כן צריך לכבדה

שער העיון

שהבדיל בתפלה או באמירת 'המבדיל' לחוד, דהרבה ראשונים מהמירין בזה, כמו שכתב בבית־יוסף, ונקל עוד יותר דגם הבדלה בהפלה לא צריך; וביחוד טנה מספיק להקענן ברי"ו גופא, דגם הוא לא הקל בזה פי אם אחר שהבדיל בהפלה, וגם אז אינו מסר פי אם הבדלה נכדומה ולא בשאר מלאכה, וכמו שכתב עליו הפגן־אברהם: (ג) מגן־אברהם: (ג) אלה רבה בשם הראב"ן: (ד) אלה רבה בשם פסקי־תוספות ובשערי תשובה, אף הדברים שם מגן־אברהם קצת⁽³⁾: (ה) מגן־אברהם בשמו: (ה) ט"ז ותוספת־שבת: (ז) דהא סתם סדור שלחן משמע על הפת, ועוד, דהא אמר שם מתחלה דיסדר שלחנו בצריכת־שבת, וישם קלא וזא כיפת; ועוד, דאמר שם בסיוף: שם חסר במוצאי־שבת מלוגקא, ויפשיט דאפיקא או קאי: (א) מגן־אברהם: (ד) רש"י: (ה) דהא דרך לונה הוא בעת הניציה ולא אחר שקבר יצא, והוא הסיח דעתו ממנו, שהלא עסק בקבע במלאכה מוקדם: (י) וכן משמע בשערי־תשובה: (י) ונעם לזה איתא באליה רבה, לפי שאבד זה לא קבל הנאה טעף הדעת, דאדם אכלו בצריכת־שבת, והוא אין לו הנאה ממאכל פי אם במוצאי־שבת, לשיקף לא גזר עליו להפלות אפלו על־ידי הסיחה: (ס) וכן פתב מהרי"ו: (ט) וכן סיבא דיש לו דגים וכדומה צמצום, מוטב ליפות בקו יזכר את השלש סעודות: (ב) מגן־אברהם: (ז) מחצית־השקל בשם הפתח־ש"א: (ג) רמב"ם ושארי פוסקים. ועין ברש"י שבת ק"ג ע"ב ד"ה 'מתר', משמע דבקפיצה אינו אסור לרב הונא כי אם בשתאמרי המים ורב שאי אפשר לעבר עליו אם לא על־ידי קפיצה, וממילא הוא הדין לרדין לכאורה בסתם קפיצה יתה מתר, אבל משארי פוסקים לא

הַלְבוֹת שֶׁבֶת סִימָן שֵׁשׁ

154 פֶּאֶר הַגּוֹלָה

(ג) יִתֵּר (ב) מֵאֵמֶה בְּסִינָה אֶתֶּת (ד) אִם אֶפְשֶׁר לִי בִּפְחוֹת (א"ו חֲבִיאַ פֶּרֶק מ' שְׁהוֹצִיאֹתוּ): ב כִּבְחוּרִים
הַמִּתְעַנְּגִים בְּקִפְצֵתָם וּמְרוּצָתָם, (3) (ה) מֵתֵר, (ו) וְכֵן לְרֵאוֹת *כֵּל דָּבָר שֶׁמִּתְעַנְּגִים בּוֹ (ז) (וְכֵן מֵתֵר
(א) לְסֻלָּה, ב"י): ג הֵיחָה הוֹלֵךְ וְהִגִּיעַ לְאַמֶּת הַמַּיִם, וְכֹל (ח) לְדַלְגּוֹ וְלִקְפֹּץ עָלֶיהָ *אֶפְסֵלוֹ הִיא
רִחְבָּה שְׁאִינוֹ יָכוֹל לְהִנִּיחַ רִגְלֹו רֵאשׁוֹנָה קִדָּם שְׁיַעֲקֹר שְׁנֵיהָ, וּמִמֶּנּוּ שֶׁיִּדְלַג (ט) מִמֶּה שֶׁיִּקְרִיבָהּ, מִפְּנֵי
שִׁמְרָנָה בְּהוֹלֵךְ. וְאִסּוּר לַעֲבֹר בָּהּ, שֶׁלֹּא יָבוֹא לִידֵי סְחִיטָה: ד הֵיחָה הוֹלֵךְ לְדָבָר מִצְוָה, בְּגוֹן
*לְהַקְבִּיל (י) פָּנָי (ד) רַבּוֹ (יא) אִו פָּנָי מִי שֶׁגָּדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחֻמָּה, *יָכוֹל לַעֲבֹר בָּהּ, וּבִלְבָד שְׁיַעֲשֶׂה
שְׂמִי, בְּגוֹן שֶׁלֹּא יוֹצֵא יָדוֹ מִתַּחַת שְׁפֹת חִלּוּקוֹ, יִכְדֵּי שְׁמִיכּוֹר וְלֹא יָבוֹא לִידֵי סְחִיטָה (יג) (וְעַן לִקְשׁוֹן סִימָן
חֲרִיג סִיפָּה ה' (יב) וּבִסְפִיר ח' בְּהִנְיָה). וְאִסּוּר לַעֲבֹר בְּסֻנְדָּלוֹ, דְּכִינוֹן דְּאִינוֹ יָכוֹל לְהִדָּקוֹ וּלְקַשְׁרוֹ יִפְסֵה
חִישְׁיָנוּ וְלִמָּא גַּפִּל וְאֵתִי לְאַתְוִי, אֲבָל בְּמִנְעָלוֹ מֵתֵר: ה הֵיחָלֵף לְדָבָר מִצְוָה מֵתֵר לַעֲבֹר בְּמִיָּם אֶף
בְּתוֹרָה, (יג) כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּהְיֶה מְכַשִּׁילוֹ לַעֲתִיד לְבוֹא: ו סֵהוּלֵךְ (ס) (יד) לְשִׁמּוֹר פְּרוֹתָיו, מֵתֵר לִי
(טו) לַעֲבֹר בְּמִיָּם בְּהִלִּיכָה *אֲבָל לֹא בְּחֻזָּה: ז (טו) *כֵּל הַיּוֹצֵא בְּדָבָר שְׁאִינוֹ תִּכְשִׁיט [*] (יז) וְאִינוֹ דֶּרֶךְ

פֶּאָר הַיִּטֵּב

(א) מאמרו. פ"י שיקח חצי אמה בין רגל לרגל וכך תרגל הוא ג"כ חצי אמה, ע"פ מ"א: (ב) מקור. אפילו לכתחלה, מ"א: (ג) לטפל. אפילו כונתו להתחמם, אבל לרוץ אסור אם עושה לרפואה, מ"א: (ד) לשמור. דשמירתו כוונתו נפי קצת מנחה היא, ע"פ סימן רמח:

מִלְשָׁנָה בְּרִיחָה

(ג) יִתֵּר מֵאַמָּה. פרוש, (ד) שִׁיְהָא חֲצִי אַמָּה בִּין רִגְלִי לְרִגְלֵי, וְכַן-
רִגְלֵי אַחַת הֵיחָד גַּם-בֵּין חֲצִי אַמָּה; וְזֶה בְּאַחַס בִּינוּנֵי שֶׁשְׁעוֹר פִּסְעֵהָ
בִּינוּנוֹת שֶׁלוֹ הֵיא אַמָּה, (ה) וְאַדָּם תִּגְדֹּל בְּיוֹתֵר, כִּפִּי שֶׁעִיר פִּסְעֵהָ
שֶׁלוֹ: (ו) אִם אֶפְשָׁר וְכוּ'. דְּבִאֵי אֶפְשָׁר, מִבְּאֵר בְּקָעִיף ג' דִּשְׁרִי: (ז)
מֵתֵר. אֶפְלִי (ח) לְכַתְּחֵלָה, שֶׁזֶּהוּ עֲנֵג שְׁלֹחֶם: (י) וְכֵן
פְּרוּשׁ, (י) שְׁכַל אֲדָם מֵתֵר לְרוּחַ כְּדִי לְאֹחוֹת דָּבָר שֶׁמִּתְעַנֵּג
(י) וְכֵן מֵתֵר לְטַל. אֶפְלִי (ס) אִם כִּנְיָנוֹ לְהִתְעַמֵּל וְלִהְתַּחַסֵּם
מִכָּל מְקוֹם שָׁרִי, בִּינֵן דְּלֵא מוֹכַחַת מִלְּתָא שֶׁעוֹשֶׂה בֵּן
אֲבֵל אֲסוּר לְרוּחַ בְּדִי שִׁיתַּחַסֵּם לְרִפְּאָה, בִּינֵן דְּמוֹכַחַת
מִלְּתָא, וְאֲסוּר מִשּׁוּם שִׁחִיקָת סִמְמָנִין. (ט) וְיֵשׁ מִחֲמִירִין אֶפְלִי בְּטִיִּיל
אִם כִּנְיָנוֹ לְהִתְעַמֵּל לְרִפְּאָה: (י) ג' (ח) לְדַלְּגוֹ וְלִקְפֹּץ. דְּלֹג (י) מִקְרִי
שֶׁשֶׁמֶסֶסִּיק וְגַלְיִי בְּחֻבְבָּה, וְקִפְצָה הוּא הֵיכִי שֶׁקּוֹפֵץ שָׁמִי וְגַלְיִי בְּבֵת-
מִפְּנֵי שֶׁיִּקְפְּצָה. וְהֵיכִי דְּבִאֵי אֶפְשָׁר בְּדִלְּגוֹ וְקִפְצָה, מֵתֵר
לְגוֹ לְהִקְרִי, (י) אֲבֵל לְעֵבֵר בַּה אֲסוּר, דִּישׁ בְּזֶה חֲשֵׁשׁ חִסְטִיטָה, וְלֹא
הֵהִמִּירוֹ לוֹ אִם לֹא בְּגוּנָא דְּסָעִיף ד' וְסָעִיף ו: ד' (י) פְּגִי רַבּוּי. וְהוּא
הֵהִיךְ פְּגִי אֲבִי גַמְרָא. וְעַן בְּמִנְיָן-אֲבֵרְהֶם שֶׁכֻּחַב, דְּבִאֵשׁ וְאִשָּׁה שׁוּן
בְּמִצְוֹת הַקְּבָלָת פְּנִים, (י) וְנִרְאָה דְּבִאֵשָׁה הֵינּוּ נִרְקָא בְּרִשּׁוֹת בְּעֵלָה:
תִּלְמִיד שֶׁצָּרִיף לוֹ רַבּוֹ בְּצִינָה דְּכָרִים, הֵן מִצַּד חֲדוּד וְחִרְיֻפוֹת, הֵן
(1) דְּעִלְ-לְפָנִים גְּדוֹל מִמֶּנּוּ בְּצִינָה דְּכָרִים; וְכִסְפֵּר תּוֹסַפְת־שֶׁבֶת אֲסֵר
(ה), מִסְתַּבֵּר בְּזֶה פֶּה"ו, וְלֹא גִרַע מִלְּשָׁאָר דְּכִרְמִיזָה: (י) (י) וְכִסְפֵּי
מוֹטֵב יוֹתֵר לְעֵבֵר בְּמִים מִלְּהַרְבוֹת בְּחִלּוֹף, בִּינֵן דְּהוּא עוֹבֵר לְדָבָר-
לְהִקְרִי מִלְּעֵבֵר בְּמִים: ה' (י) בְּדִי שֶׁלֹּא תִּהְיֶה מִכְשִׁילוֹ. שֶׁפֶסֶם
שֶׁמֶר פְּרוֹתֵיו. דְּשִׁמְרִתָּ מִמּוֹנוֹ (י) נִמִּי הוּי קֶצֶת מִצְוָה⁽¹⁵⁾, וּמִכָּל מְקוֹם
לְעִתִּיד לְבֹא' לֹא שֶׁךְ בְּזֶה, דְּבִאֵי אֲכַפְתָּ לָן אִם יִמְנַע וְלֹא יִחוּס עַל
(ט) לְעֵבֵר בְּמִים. וּבִלְבָּד (ט) שֶׁלֹּא יִצְיֵא יְרִיד וְכוּ', כִּדְלָעִיל
בְּפִתְיָה לְסִימָן וְה' וְסִימָן שֶׁג': (י) וְאִינוֹ דְּרָךְ מִלְּבוּשׁ. דְּאֵלֹ

שֶׁעַר הַצִּיּוֹן

[illegible]

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

[*] ואינו דורך מלבוש, וכתב י"י בשם מדר"י מלכ' דלא חשבינן דרך מלביש
אלא מה שדרך ללבושו בחל, וכתב לישב קצת מקומות שלא נראה כשם בן, ע"ש.
וע' לקמן סיף כג בעשרה דאקנים שאסור לצאת במטפסת קשורה סביב סתכל בעצמם
(7) רב' ואיש ואשה שנין בזה, ואם הרב צריך להסתלמיד שרי ג"כ,

פֶּאֹר הַלֵּכָה

* כל דבר שמתענגים בו, עין במשנה בריהו, וכן פירשו הרבנים. והנה נספור
מזה עשרה לראות, ונציג בבית יסוד שכתב דהיי שמי חבוב נקרא הוא, ומשום
הכי השמיט בשלדן צדקה אלו המכות. ובספר חמדר משה מלשבו דהיי קאמר: וקרא
דבר שמתענג בו וסמך לראות, לאפוקי דבר האסור לראות, כגון לילה לבשי תרשימות
וכי האי גוונא, אסור גם בשבוע לילה ולראות, דבדאי לא הותר דבר אסור משום ענג
שבו: * אפלו היא רחבה. מלשון זה משפט דל-שכן אם האמיתים היא קצר
דשן לקפץ, ולא ידעא טעמו, דתא בשבוע ב פתב הקפיצה אסור? ואולי דבאמח
המים: כיון שכל לפעמים לפל בתוך האמה. התינו לקפץ עליו בכל גורו, ונטי זה
למה דאמר בקצור מכאן: כיון דלא אפשר שפיר דמי, וכלהו בקלל לא אפשר הוא:
* להקביל פני רבו וכו'. עין במגן אברהם שמתחלק בין קלל לשבת, ובשבת רק
מגורו וקבול חיובי¹²). והוא דתק גדול להמציא פה ש"ס, ועין בסיומן תעוד. אכן בפרש
ובנו חננאל שפסקנו בראש השנה ט"ז מבאר שם להקדיש דבר שם בנמצא: אי מתחיל
אני מחיב כי אם בגלל, ואי מקריב מחיב אפלו בחודש ושבת, עין שם, ועוד יותר
מבאר שם פרש"ק א' שכתב דרב יצחק תפס קצת אחרון, והקטן בקבול הוא פפי
קרובו לרבו. כי אם הוא כעיי, אמת לראותו בכל יום ולא סגי בליוא בתי¹³), ואם הוא ארץ
לעיר במקום קרוב, פנים אחת בקבוע א' בחשך, וזהו הענין בשבועות, ואם הוא חורן
במקום רחוק: יש לו לראותו פעם אחת בגלל צדקה זו, עין שם שפירא: * נחל
לעבר מה. הינו אפלו בשבוע לבוש¹⁴, ואפלו הוא עד צדקה במים (גמרא שם). וקרא
היכא דלא ידפיס מא. גם תי שם: * כל חילוצא וכו'. כלל דיי הוצאה מסימן זה

(יא) או פני מי שגדול. לפיכך הרב אצל תלמידו, דאסור. ואם זה מצד שיש לו שמועות מגדולים אחרים, כתב הש"י דמחר לו לעבר בנה בנה. ואם הרב מספיק באיזה דבר והולך לשאל את תלמידו שידוע ח בהג"ה. הנה, דשם מבאר דאפילו אם איבא דרבא אחרניא לתקין מצוה: (יג) אצל האחרונים הקדימו שם דבין דיכול לתקין, טוב יר אחרת לא יכלו לדרב-מצוה. בין שלא התיירו לו לתור [רש"י]: ד (יד) לא התיירו בתורה, דאינו דרב-מצוה כל-כך, ומשום 'שלא תהא מקשי ממונו, (טו) וגם בודאי לא ימנע מללכת לשמור, דאדם כהול על ק' בסעיף ד: ז (טז) כל היוצא וכו'. עין בבאור הלכה מה שכתבנו

הלכות שבת סימן שא

ביאורים ומוספים

שם (ס"ק ב) הוסיף, שאף הליכה לסעודת אירוסין או סעודת יתנאים נחשבת הליכה לדבר מצוה. ולענין הליכה להקביל פני חבירו שבא מהדרך ואינו תלמיד חכם, כתב שם (ס"ק ג) שנחלקו אחרונים אם נחשבת היא כהליכה לדבר מצוה, או לא.

ואף ההולך לפקח על עסקי רבים, לפדות שבויים, לבית מילה, להתפלל במנין, לחזור לביתו כשנמצא מחוץ לעיר, וכן חכמה הבאה לילד, כתב שם (ס"ק ד) שכולם נחשבים כהולכים לדבר מצוה. ודעת הנרי"ק קרליץ (חוט שני ח"ב פל"ג עמ' ר"ז) שההולך להתפלל במנין, אפילו אם יש לו בית כנסת קרוב והולך לרחוק, נחשב כהולך לדבר מצוה, כיון שמקבל שכר על הליכתו.

[משנ"ב ס"ק יא]

דמקור לו לעבר פנהרי"א.

11) ואף על גב שהשורה בגדיו במים עובר על איסור מלבן משום שירייתו זהו כיבוסו, וכמו שפסק בשו"ע לקמן (סי' שב ס"ט), כתב הרא"ש (דמא פ"ח סי' ד) שההולך לדבר מצוה יכול לעבור בנהר ואינו חושש לכך שחור כדי הליכתו ישרה את בגדיו במים בפסיק רישא, שכן עושה בן דרך ליכילוך ולא דרך ניקוי, אין בזה משום איסור מלבן [וראה מה שכתבנו בביה"ל להלן (ד"ה יכול)]. ובשעה"צ לקמן (סי' שט ס"ק ג) כתב בשם הסמ"ג, שאין אומרים שירייתו זהו כיבוסו בדבר שאינו מתכוין.

ומה שמותר ללכת כשיצא מהמחר כשגופו ובגדיו ספוגים במים, אף שכתב השו"ע לקמן (סי' שכו ס"ז) לענין מי שדחף בנהר בשבת, שאסור לו לצאת מחוץ לנהר ללא שנתפג היטב מחמת שמתלטל את המים שעל גופו ארבע אמות בכרמלית, והמשנ"ב שם (ס"ק כב) הביא מהפמ"ג שאם מימי הנהר עמוקים באמצעו ורדודים בשפתו, יש חשש של טלטול ארבע אמות עור בנהר עצמו, כשיצא מהמקום העמוק למקום הרדוד שאז יטלטל את המים שעל פלג גופו העליון, ראה מה שכתב המשנ"ב לקמן (סי' שכו ס"ק כג) ומה שכתבנו שם.

[ביה"ל ד"ה להקביל]

דקשה רק מנצח ורגל חזקא⁽¹²⁾ וכי, כי אם הוא בעיר, תכב לראותו ככל יום ולא סגי קלאו קבי⁽¹³⁾.

12) ובזמן הזה שאין הקבלת פני השכינה ברגלים, כתב בשו"ת נדע ביהודה (מהר"ת אריה סי' צד) שאף ברגל אין חיוב להקביל פני רבו, כדי שלא יהא כבוד רבו גדול מכבוד השכינה, ולא נאמר החיוב להקביל פני רבו אלא בזמן שבית המקדש קיים. מאידך, דעת הגר"ש קלוזנר (שנות חיים סי' שלד) ודעות רבש (ח"א דרוש יב), הערוך לנר (סוכה כז, ב) ושו"ת שבת סופר (אריה סי' יז), שהחיוב להקביל פני רבו נאמר אף בזמן הזה.

13) אמנם לקמן (סי' תקנ"ד ס"ק כג) כתב, לענין ההולך להקביל פני רבו בתשעה באב וצריך תוך כדי הליכתו לעבור במים, שבחול אין חיוב להקביל פני רבו אלא רק מצוה, שמה ישמע ממנו איזה דבר חידוש.

[ביה"ל ד"ה ימול]

היני אפלו קשה"א לבוש⁽¹⁴⁾.

14) ואפילו אם לכוש בגדים מלובלבים, דעת הגר"ש אויערבך (ש"ש פייב הע"ק) שמותר לעבור עמהם במים, שהרי לא נזכר בביה"ל שיש להקפיד לעבור רק בבגדים נקיים ולדעתו (שם), יש להוכיח מכאן שהעברת מים על בגד וכדו' דרך ליכילוך מותרת אף בבגד מלוכלך שיכול להיות שהמים ינקוהו, ואין חוששים בזה לאיסור מלבן [וראה מה שכתבנו לעיל (ס"ק יא)].

[משנ"ב ס"ק יח]

דשמינת ממונו נמי הרי קצת מנצח⁽¹⁵⁾.

15) ולעיל (סי' רמח ס"ק לז) הביא מחלוקת אחרונים אם הליכה לצורך הצלת ספק הפסד ממון נחשבת גם כן צורך מצוה.

[משנ"ב ס"ק ז]

דבאי אפ"ש, מבאר פסע"ק ג דש"ר⁽¹⁶⁾.

5) ולפסוע פסיעה גסה מפני הרפש והטיט שבדרכו, כתב השו"ע הרב (ק"א אות א) שמותר. וראה מה שכתבנו לעיל (ס"ק א) בשם המנחת שבת, שכל ריצה או פסיעה גסה שמטרתה למנוע צער, ובכלל זה פסיעה גסה מפני הרפש או הטיט, מותרת בשבת.

[משנ"ב ס"ק ו]

שכל אדם מקור לריון כדי לראות דבר שמתענג בו⁽¹⁷⁾.

6) וכשיצאו גורמת עונג לאחרים, כתב הרמ"א לקמן (סי' שז ס"א) לענין דיבורי חול האסורים בשבת ומותרים למי שהם עונג לו, שאסור לספר סיפורים רק כדי לענג בהם את השומעים. ואם הוא מתענג על כך שהאחרים מתענגים, כתב המשנ"ב שם (ס"ק ו) לענין דיבורי חול, שאפשר שיש להקל בדבר.

[משנ"ב ס"ק ז]

הלש מחמירין אפלו בטויל אם פנתו להתעמל לרפואה⁽¹⁸⁾.

7) ולמעשה, דעת הגר"י קרליץ (חוט שני ח"ד פפ"ט ס"ק גב) שיש להחמיר שלא לטויל לצורך רפואה [כדעת היש מחמירים], אבל הוסיף שמי שלצורך בריאותו צריך ללכת בדרכו כל יום, יכול ללכת בן גס בשבת [שאין להחמיר בטויל בדרכו אלא כשמטרתו החימום וההזעה]. ובשו"ת אור לציון (ח"ב פל"ו תשובה יב) כתב, שאף מותר לרוץ כשהמטרה היא לשמור על כושר גופני וכדו', כיון שהריצה כשלעצמה מותרת [וכשם שמותרת לבחורים המתענגים בריצתם], ומה שפסק השו"ע שאסור להתעמל בשבת, זה רק כשמטרתו [או רץ] כדי להתחמם ולהזיע, שכן שריגילות להזיע על ידי סממנים אסור להזיע גם על ידי ריצה, אבל כשרץ למטרות אחרות אין סיבה לאסור.

מאידך, בשו"ת מלמד להועיל (ח"א סי' ג) כתב, שרק ריצה שגורמת תענוג בעצמה, כגון ריצת הבחורים המתענגים בריצתם ובקפיצתם, מותרת בשבת. אבל ריצה שכשלעצמה אינה משמשת כתענוג, אלא שגורמת כל מיני תועלות, כגון שמתפתח כושרו הגופני וכדו', בכלל התעמלות היא, שפסק השו"ע לקמן (סי' שכו סמ"ב) שאסורה בשבת, אך הוסיף שאין למחות כמי שנהנה היתר בדבר.

ולענין התעמלות לצורך בריאות או רפואה או לצורך הנאה, ראה לקמן (סי' שכו ס"ק קכט).

[שעה"צ ס"ק ט]

דמה שהוא עושה פעולות כדי שיהא פאב לאכל הוא בכלל לרפואה⁽¹⁹⁾.

8) אמנם השו"ע לקמן (סי' שכו ס"א) פסק, שמי שמצטער מרוב מאכל מותר לו להקיא על ידי היד, ומשמע מהמשנ"ב שם (ס"ק קכד) שטעמו משום שאין זה דומה לרפואה. ולאיך נ"סא, כתב המשנ"ב (כאן ס"ק ז) שאסור לרוץ בשבת כשכוונתו לרפואה [וראה מה שכתבנו שם].

[משנ"ב ס"ק ט]

אכל לעבר פה אסור, הלש כנה תשש סח"טה⁽²⁰⁾.

9) ובטעם הדבר שאין בכניסה לאמת המים חשש שמשרה בגדיו במים ועובר בכך על איסור מלבן, וכמו כן מה שאין חשש שבעת היציאה מאמת המים יטלטל את המים שנשארו על גופו ארבע אמות בכרמלית, ראה מה שכתבנו להלן (ס"ק יא).

[משנ"ב ס"ק י]

פני נבוי⁽²¹⁾.

10) והליכה לבית האבל, או לבית המשתה של שמחת נישואין, או להקביל פני חבירו שבא מהדרך, וכן הליכה למקום שיש בו שמחה, כתב השו"ע לקמן (סי' תטו ס"א) לענין עשיית עירובי תחומין המותרת לכתחילה רק לצורך מצוה, שכל אלו נחשבות צורך מצוה, ובמשנ"ב

